

Πρόληψη ατυχημάτων στον κλάδο των κατασκευών

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι κατασκευές είναι ο κλάδος με τον μεγαλύτερο κίνδυνο ατυχημάτων (*), όπου σημειώνονται περισσότεροι από 1000 θάνατοι ετησίως οι οποίοι οφείλονται σε ατυχήματα εργαζομένων στις κατασκευές. Παγκοσμίως, οι εργαζόμενοι στις κατασκευές έχουν τρεις φορές περισσότερες πιθανότητες να υποστούν θανατηφόρο ατύχημα και δύο φορές περισσότερες πιθανότητες να τραυματιστούν σε σύγκριση με εργαζομένους άλλων κλάδων. Το κόστος αυτών των ατυχημάτων είναι τεράστιο για το άτομο το ίδιο, τον εργοδότη και την κοινωνία. Μπορεί να αναλογιστεί σε ένα σημαντικό μέρος του κόστους του έργου. Πάνω από το 99 % των κατασκευαστικών εταιρειών στην Ευρώπη είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Οι ΜΜΕ είναι κατά συνέπεια αυτές που πλήττονται περισσότερο από ατυχήματα. Οι συμβουλές που παρέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο απευθύνονται σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους.

Οι επιθεωρήσεις εργασίας ενώνουν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν μια ασφαλέστερη Ευρώπη

Οι επιθεωρήσεις εργασίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισαν μια **πανευρωπαϊκή εκστρατεία** με στόχο τη μείωση των ατυχημάτων στον τομέα των κατασκευών που οφείλονται σε πτώσεις από ύψος. Με ένα συνδυασμό ελέγχων και πληροφόρησης, που θα διεξάγει το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, η εκστρατεία θα αρχίσει το 2003 και θα συνεχιστεί εντός του έτους 2004.

Οι ενημερωτικές **δραστηριότητες** θα απευθύνονται σε όσους εργάζονται και εμπλέκονται σε οικοδομικές εργασίες και τεχνικά έργα: από τους κυρίους του έργου, τους αναδόχους, εργοδότες και μηχανικούς έως τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τους αυτοαπασχολούμενους και τους υπεργολάβους.

Η **εκστρατεία επιθεώρησης** θα έχει ως επίκεντρο την ασφάλεια και την υγεία στα εργοτάξια, τις διαδρομές από και προς τους χώρους εργασίας και τις οδούς διαφυγής σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης. Οι επιθεωρήσεις-έλεγχου θα πραγματοποιούνται για να εξασφαλιστεί ότι υπάρχουν τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα και ότι τηρούνται οι προδιαγραφές. Η εκστρατεία αποσκοπεί επίσης στη διερεύνηση του βαθμού συμμόρφωσης των παραγόντων του έργου που αφορά τις υποχρεώσεις τους για προληπτικό σχεδιασμό και συντονισμό για θέματα ασφαλείας και υγείας στα εργοτάξια.

Ευθύνες

Οι κύριοι του έργου, οι ανάδοχοι, οι εργοδότες, όλοι οι εργολάβοι και υπεργολάβοι καθώς και οι αυτοαπασχολούμενοι, είναι υπεύθυνοι για την εξασφάλιση της ασφάλειας. Οι σχετικές απαιτήσεις που καθορίζονται στις ευρωπαϊκές οδηγίες (*) περιλαμβάνουν:

- Εξέταση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, ξεκινώντας από το στάδιο του σχεδιασμού και συνεχίζοντας σε ολόκληρο το **κατασκευαστικό** έργο. Πρέπει να υπάρχει συντονισμός όλων των παραγόντων που συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την εκτέλεση του έργου.
- Εξασφάλιση ασφαλούς **εξοπλισμού εργασίας** (περιλαμβάνει την καταλληλότητα, επιλογή, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, την ασφαλή χρήση, την εκπαίδευση και ενημέρωση, την επιθεώρηση και τη συντήρηση).
- Ύπαρξη **σήμανσης για την ασφάλεια και/ή την υγεία**, όπου δεν είναι δυνατή η αποφυγή του κινδύνου ή η μείωσή του με προληπτικά μέτρα.
- Παροχή **εξοπλισμού ατομικής προστασίας** (κατάλληλα κράνη, μάντες και ζώνες ασφαλείας, αναπνευστικές συσκευές, προστατευτικά μέσα των οφθαλμών, ασφαλή υποδήματα κλπ.) αναλόγως των κινδύνων, όπου αυτοί δεν μπορούν να αποφευχθούν με άλλα μέσα.
- Εξασφάλιση ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος και χώρων υγιεινής, ανάπαυσης για τους εργαζομένους στις **κατασκευές** καθώς και πρόσβαση, ασφαλείς οδοί κυκλοφορίας, καταλύματα.
- Τήρηση ενός γενικού **πλαισίου** για τη διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας, στο οποίο περιλαμβάνονται: η εκτίμηση και πρόληψη του κινδύνου, η προτεραιότητα στη λήψη συλλογικών μέτρων για την εξάλειψη των κινδύνων, η διαβούλευση με τους εργαζομένους, η παροχή πληροφόρησης και εκπαίδευσης και ο συντονισμός σε θέματα ασφαλείας με τους παράγοντες του έργου.

Οι ελάχιστες προδιαγραφές που καθορίζονται στις οδηγίες έχουν ενσωματωθεί στις **εθνικές νομοθεσίες**, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν και συμπληρωματικές απαιτήσεις.

Οι **εργαζόμενοι** έχουν επίσης ευθύνη να συνεργάζονται και να μεριμνούν για τη δική τους ασφάλεια και των άλλων, τηρώντας τις οδηγίες που λαμβάνουν στο πλαίσιο της εκπαίδευσης που τους παρέχεται.

Η **διαβούλευση με το εργατικό δυναμικό** είναι μία από τις απαιτήσεις. Η αξιοποίηση των γνώσεών τους βοηθά στον ακριβή εντοπισμό των κινδύνων και στην εφαρμογή αποτελεσματικών λύσεων.

Πρόληψη ατυχημάτων – Εκτίμηση κινδύνων

Υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι στα κατασκευαστικά έργα. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετά παραδείγματα «καλής πρακτικής» τα οποία μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν για την πρόληψη των ατυχημάτων. Το πρώτο βήμα είναι η διενέργεια **κατάλληλης και επαρκούς εκτίμησης του κινδύνου**.

Για να εξασφαλιστεί πραγματική μείωση της έκθεσης των εργαζομένων και τρίτων προσώπων (στους οποίους περιλαμβάνονται οι επισκέπτες στα εργοτάξια, το διερχόμενο κοινό) σε κινδύνους, η εκτίμηση πρέπει να εξετάσει όλους τους πιθανούς και πραγματικούς κινδύνους. Να εξασφαλιστεί ότι η μείωση ενός κινδύνου δεν αυξάνει κάποιον άλλο.

Πρέπει να εντοπισθούν όλοι οι κίνδυνοι, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της εργασίας καθώς και άλλων παραγόντων π.χ. από τη διάταξη του εργοταξίου. Ακολούθως αξιολογείται η έκταση των συγκεκριμένων κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες προφυλάξεις. Έχουν ληφθεί αρκετές προφυλάξεις ή υπάρχει ανάγκη για περισσότερες; Τα αποτελέσματα της εκτίμησης του κινδύνου θα βοηθήσουν στην επιλογή των πιο κατάλληλων μέτρων καλής πρακτικής (*).

Η πρόληψη στην πράξη

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι περιλαμβάνουν εργασίες που εκτελούνται σε μεγάλο ύψος, εκσκαφές και μετακίνηση φορτίων. **Πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα εξάλειψης ή μείωσης του κινδύνου στην πηγή και να παρέχεται συλλογική προστασία.** Η ατομική προστασία, όπως ο ατομικός εξοπλισμός, χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις όπου οι κίνδυνοι δεν μπορούν να μειωθούν περισσότερο με άλλα μέσα.

Η συνεχής **παρακολούθηση** και οι **τακτικές επιθεωρήσεις** είναι απαραίτητες, επιπλέον της συνολικής εκτίμησης του κινδύνου.

IMRS — Yves COUSSON

(*) Η κατάσταση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Πλοτική μελέτη 2000. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. ISBN 92-95007-06-9.

(**) Η διεύθυνση <http://europe.osha.eu.int/legislation/> παρέχει συνδέσεις με τη νομοθεσία της ΕΕ, στοιχεία σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής για τις ΜΜΕ και την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς και τον κλάδο κατασκευών, και συνδέσεις με τους δικτυακούς τόπους των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η εθνική νομοθεσία εφαρμογής των οδηγιών και των κατευθυντήριων γραμμών. Βλέπε ιδίως την οδηγία για τα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια.

(***) Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει πληροφορίες για τον κλάδο κατασκευών στη διεύθυνση http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/ Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο δεν αντικαθιστούν τα επίσημα κείμενα της Κοινότητας ή των κρατών μελών.

Εργασία σε ύψος

Οι πτώσεις από ύψος είναι η συνηθέστερη αιτία τραυματισμών και θανάτων στον κλάδο των κατασκευών. Οι αιτίες περιλαμβάνουν: εργασία σε σκαλωσιά ή δάπεδο εργασίας χωρίς προστατευτικά κιγκλιδώματα ή χωρίς ατομικά μέσα προστασίας (ζώνες κλπ.), εργασία πάνω σε ύψαιστες στέγες και σκάλες πλημμελώς συντηρημένες, τοποθετημένες και ασφαλισμένες. Η συνολική διαδικασία κατασκευής πρέπει να σχεδιάζεται κατά τρόπον που να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο πτώσης. Στο στάδιο σχεδιασμού του έργου, μπορεί να προβλεφθεί η προστασία από πτώσεις. Ο κίνδυνος μπορεί να μειωθεί με την προσθήκη ειδικά κατασκευασμένων για το σκοπό αυτό προστατευτικών κιγκλιδώματων ή τελικά, εάν ο κίνδυνος εξακολουθεί να υπάρχει, με την παροχή ατομικής εξάρτησης ασφαλείας.

Μετακίνηση φορτίων

Προβλέψτε και σχεδιάστε την ελαχιστοποίηση της μετακίνησης των υλικών και την ασφαλή διακίνησή τους. Εξασφαλίστε ότι η **εγκατάσταση** και λειτουργία του εξοπλισμού γίνεται από εκπαιδευμένους και έμπειρους εργαζομένους.

Οργανώνετε τακτικές επιθεωρήσεις, ελέγχους και δοκιμές του εξοπλισμού από ειδικευμένο προσωπικό. **Συντονίστε τις δραστηριότητες του εργοταξίου** – για παράδειγμα, μην αφήνετε όσους εκτελούν ανυψωτικές εργασίες να θέτουν σε κίνδυνο άλλους εργαζομένους ή το αντίστροφο. Όπου δεν μπορεί να αποφευχθεί η **χειρωνακτική διακίνηση**, οργανώστε τον τρόπο εργασίας έτσι ώστε να περιοριστεί η ποσότητα και η απόσταση της χειρωνακτικής διακίνησης. Εκπαιδύστε τους εργαζομένους στην αποφυγή των κινδύνων και τη χρήση τεχνικών μεθόδων.

Όλες οι ανυψώσεις φορτίων με **κινητούς γεραμούς** πρέπει να σχεδιάζονται να εκτελούνται από ειδικευμένο προσωπικό. Ο οδηγός πρέπει να έχει καθαρό οπτικό πεδίο και ο γερανός πρέπει να είναι σε επίπεδο έδαφος και σε ασφαλή απόσταση από τις εκσκαφές και τις γραμμές ηλεκτρισμού.

Γενική «τήρηση της καθαριότητας και τάξης», ασφαλής πρόσβαση

Η γενική οργάνωση του εργοταξίου και η τάξη είναι σημαντικές. Για παράδειγμα, εξασφαλίστε ότι: υπάρχει ασφαλής πρόσβαση (σε δρόμους, σημεία διέλευσης πεζών, σκάλες, ικριώματα κλπ.) προς και από τους χώρους εργασίας, χωρίς εμπόδια. Ότι υπάρχει ασφαλής φύλαξη των υλικών, τα διάφορα ανοίγματα, όπως είναι προφυλαγμένα ή καλυμμένα με ευδιάκριτη επισήμανση. Ότι υπάρχουν οι κατάλληλες ρυθμίσεις για τη συλλογή και απομάκρυνση των απορριμμάτων, και ότι υπάρχει επαρκής φωτισμός.

Εκπαίδευση και πληροφόρηση

Οι εργαζόμενοι πρέπει να κατανοήσουν τους κινδύνους, τις επιπτώσεις τους και τις προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνουν για να εργάζονται με ασφάλεια. Η εκπαίδευση πρέπει να συνδέεται με πραγματικές καταστάσεις, π.χ. με προβλήματα που προκύπτουν από εσφαλμένους χειρισμούς και πώς αυτοί μπορεί να αποφευχθούν από το να συμβούν ξανά. Να ενημερώνονται για όλους τους κινδύνους, τα μέτρα προφύλαξης, τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης, την αναφορά των προβλημάτων, τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας, τον εξοπλισμό εργασίας κλπ. Προγραμματίστε επαναληπτικά μαθήματα εκπαίδευσης-κατάρτισης. Η εκπαίδευση πρέπει να υποστηρίζεται από την καλή επικοινωνία. Η συζήτηση για θέματα ασφαλείας και υγείας και η διάδοση των πληροφοριών πρέπει να αποτελεί μέρος των συνεδριάσεων των ομάδων.

Εξοπλισμός ατομικής προστασίας

Οι εργαζόμενοι πρέπει πάντοτε να φορούν εξοπλισμό ατομικής προστασίας όταν αυτό απαιτείται από τις συνθήκες και το χώρο του κατασκευαζόμενου έργου. Ο εξοπλισμός πρέπει να είναι άνετος, να συντηρείται σωστά και να μην έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση άλλων

κινδύνων. Χρειάζεται εκπαίδευση για τη χρήση του. Ο εξοπλισμός προστασίας περιλαμβάνει: κράνη ασφαλείας – όταν υπάρχει κίνδυνος κτυπήματος του προσωπικού από την πτώση αντικειμένων ή χτυπήματος στο κεφάλι. Κατάλληλα υποδήματα – με συμπληρωματική προστασία των άκρων ποδιού και με αντιολισθητική σόλα. Προστατευτική ενδυμασία – για παράδειγμα από κακοκαιρία ή ενδυμασία η οποία να είναι ευκρινώς ορατή ώστε οι εργαζόμενοι να διακρίνονται εύκολα, π.χ. από χειριστές οχημάτων.

Ενδεικτικός πίνακας ελέγχου ασφαλείας: σκαλωσιές και σκάλες

- ✓ Έχει επιλεγεί ο κατάλληλος τύπος σκαλωσιών για την εξασφάλιση ασφαλείας συμπεριλαμβανομένης της ασφαλείας πρόσβασης και διαφυγής;
- ✓ Η σκαλωσιά είναι κατασκευασμένη σε σταθερές βάσεις;
- ✓ Είναι όλα τα προστατευτικά κιγκλιδώματα, χειρολισθήρες, τοποθετημένα στο σωστό ύψος;
- ✓ Υπάρχει ο σωστός αριθμός μαδεριών για το είδος της εργασίας στο δάπεδο των σκαλωσιών;
- ✓ Τα μαδέρια του δαπέδου έχουν κλάτες;
- ✓ Μήπως έχουν αφαιρεθεί οι συνδέσεις της σκαλωσιών με την οικοδομή;
- ✓ Η σκάλα είναι το ασφαλέστερο και καλύτερο μέσο για την εργασία αυτή;
- ✓ Η σκάλα είναι σε καλή κατάσταση και είναι κατάλληλη για το είδος και το ύψος της εργασίας;
- ✓ Χωρίς υπερβολική προσπάθεια εκ μέρους του εργαζομένου;
- ✓ Μπορεί η σκάλα να στερεωθεί στην κορυφή και στη βάση της;
- ✓ Η επιφάνεια στήριξης είναι σταθερή και επίπεδη;

Εάν μία από τις απαντήσεις είναι «όχι», πρέπει να ληφθούν μέτρα προφύλαξης πριν από την έναρξη των εργασιών. Τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- ✓ Εξασφάλιση ότι οριζόντια ανοίγματα, όπως οπές στα δάπεδα, προστατεύονται με καλύμματα ή με προστατευτικά στηθαία με χειρολισθήρες, θωράκια, σανίδες μεσοδιαστήματος.
- ✓ Τοποθετήστε τα καλύμματα ή βάλτε προειδοποιητική πινακίδα.
- ✓ Ελέγξτε όλα τα στοιχεία της σκαλωσιών από άποψη ασφαλείας πριν από την έναρξη της κατασκευής της.
- ✓ Επιθεωρήστε τις σκάλες πριν από την ανάβαση σε αυτές προκειμένου να διασφαλίσετε ότι είναι σε καλή κατάσταση και τοποθετημένες με ασφάλεια.
- ✓ Χρησιμοποιήστε εξοπλισμό αποτροπής πτώσης, ιδίως πριν από την εγκατάσταση των προστατευτικών κιγκλιδώματων, στηθαίων και των θωρακίων και διασφαλίστε ότι οι ιμάντες εξάρτησης είναι στερεωμένοι σε σταθερά σημεία και χρησιμοποιούνται σωστά.
- ✓ Μην πετάτε εξοπλισμό ή υλικά σε χαμηλότερα επίπεδα, στο έδαφος ή σε δίχτυα ασφαλείας.

Περαιτέρω πληροφορίες/Πηγές αναφοράς

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την καλή πρακτική στον τομέα της διαχείρισης ασφαλείας διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού <http://osha.eu.int>. Όλες οι δημοσιεύσεις του Οργανισμού μπορούν να ληφθούν ηλεκτρονικά δωρεάν. Η «πρόληψη ατυχημάτων που σχετίζονται με την εργασία» αποτελεί το θέμα της ευρωπαϊκής εβδομάδας για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία η οποία διοργανώθηκε από τα κράτη μέλη τον Οκτώβριο του 2001, ενώ περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη διεύθυνση <http://osha.eu.int/ew2001/>. Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει συνδέσεις με τις αντίστοιχες θέσεις των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η σχετική εθνική νομοθεσία και οι κατευθυντήριες γραμμές για τον κλάδο κατασκευών: <http://gr.osha.eu.int/>

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο δεν αντικαθιστούν τα επίσημα κείμενα της Κοινότητας ή των κρατών μελών

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vva, 33, E-48009 Bilbao
Τηλ. (34) 944 79 43 60, φαξ (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας DG EMPL D/5

Building Jean Monnet – Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Τηλ. (352) 4301 32967 – (352) 4301 35257
Φαξ (352) 4301 34259